

LIBRIS

We know
books

Culegere text:
Florina Cismaru

Tehnoredactare și copertă:
Pr. Andrei Matora

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REMETE, GEORGE

Teologia post-decembristă / George Remete. - București :
Paideia, 2025

ISBN 978-606-748-958-3

2

© Toate drepturile sunt rezervate autorului.

www.paideia.ro

George Remete

TEOLOGIA POST-DECEMBRISTĂ
- o evaluare succintă -

 paideia

București, 2025

Cuprins

Introducere	5
Patologia Bisericii și a teologiei	11
Enumerarea noutăților	17
Noutățile dogmatice	23
Noutățile limbajului.....	65
Noutățile liturgice	73
Noutățile ctitoriei.....	81
Noutățile pelerinajului	87
Noutățile „realizărilor”	89
Noutățile responsabilității	93
Noutățile autorității.....	95
Noutățile laicității.....	97
Denaturarea fidelității.....	101
Vedetismul teologic.....	105
„Modelul” teologului post-decembrist.....	111
Concluzii	117

Patologia Bisericii și a teologiei

Pentru a înțelege paradoxul Bisericii ca simultansfințenie și patologie, precum și necesitatea permanentă a criticii, este nevoie să ne reamintim mereu elementele dogmatice esențiale privind Sf. Biserică. Biserica este un *organism teandric*, adică dumnezeiesc și omenesc în același timp. În ființa ei dumnezeiască, Biserica este și rămâne *infailibilă*, adică autentică, deplină și inatacabilă în veci. În partea ei umană însă, Biserica are patologia ei, ca orice ființă, iar patologia teologică este cea mai periculoasă. A semna deficiențele umane și istorice ale Bisericii nu înseamnă nicidecum a uita sau a afecta absolutul ei divin. Dimpotrivă, recunoașterea și tratarea bolilor – cu iubire, fidelitate și devotament necondiționat – este actul necesar de cea mai mare responsabilitate și iubire. Fără îndoială că diversitatea bolilor impune și diversitatea metodelor de tratare. De multe ori, doctorul trebuie să oblojească și nu să stârnească rana. Dar de cele mai multe ori el trebuie să o deschidă și să o curățească. Atunci când se strânge murdărie multă și boala e gravă, se justifică și se

impune critica severă. Este eu totul semnificativ aici că **teologi adevărați** și conștiințe depline ale Bisericii **au fost cei care au avut responsabilitate și au luat atitudine**: nu se știe cât bine au făcut Bisericii aceia care au tăcut în fața minciunii și a ticăloșiei, dar se știe bine cât de importanți și folositori au fost cei care au vorbit.

Marii teologi și marile conștiințe au luat atitudine și s-au exprimat cât se poate de critic: este suficient să ne amintim de critica necruțătoare a Sf. Vasile cel Mare împotriva responsabililor iresponsabili ai Bisericii, într-o debandadă generală (vezi Tratatul „Despre Sf. Duh”), a Sf. Grigorie Teologul și mai ales a Sf. Simeon Noul Teolog. Este extrem de important că tocmai teologul cel mai mistic și simplu egumen, Sf. Simeon Noul Teolog, îndrăznește cea mai vehementă critică împotriva episcopilor iresponsabili. El demască faptul că sunt „*episcopi, mulți din puțini, înălțați și în același timp smeriți cu smerenia cea rea și potrivnică, care vânează slava oamenilor ... care stau înaintea altora prezidând de pe tronuri clerul și preoții*”¹. Sf. Simeon arată că simonia este o practică curentă în Biserică și o

¹ Sf. Simeon Noul Teolog, *Imnul 58*, în vol. „Scrieri”, III, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 293.

numește „*ticăloșia preoților traficantși ai harului*”². Atitudinea tolerantă el o numește nevolnicie și o socotește erezie: „*O nouă erezie: nevolnicia*”³. În fața de cei care îi cer să-și justifice dreptul de a critica, Sf. Simeon răspunde: „*Oricine vrea va cunoaște că toate acestea care au fost scrise sunt adevărate și sigure din înseși lucrurile pe care le facem noi preoții* (adică notorietatea lor, n.n.) *și va fi convins și va mărturisi că în ele nu se găsește nici o minciună*”⁴.

În toate timpurile au existat, au fost sesizate și combătute aspru imposturile din ierarhie. Unii sunt impostori ca ignoranți și străini de învățătura Bisericii: „*Pentru ce faci astăzi și pe alții sfinți și-i hirotonești teologi și le insuflă învățătura și ai ridicat pe scaune mulți necunoscători ai Scripturilor?*”⁵. Alții sunt actuali prin parvenirea și mediatizarea vedetistă, eternă în Biserică și în lume, conform tratatului „Despre Sf. Duh” al Sf. Vasile cel Mare: „... urmărind prin orice mijloc posturile mari, își împart conducerea

² Cateheza 28, în vol. „Scrieri”, II, Editura Deisis, 1999, p. 298.

³ Cateheza 29, ed.cit., p. 305.

⁴ *Imnul 58*, ed.cit., p. 293-294.

⁵ Sf. Grigorie de Nazianz, *Cuvântări teologice I*, 9, Editura Anastasia, București, 1993, p. 18.

Bisericii, ignorând iconomia Duhului Sfânt ... se observă o indescrribibilă alergare după putere; fiecare dintre cei care vor să ajungă la cârmă își dă silința să iasă în evidență”⁶.

Dar uneori tăcerea pare a fi mai potrivită și mai eficientă. În acest sens, e adevărat că Sfântul Macarie cel Mare „a devenit ... un dumnezeu pe pământ ... căci acoperea greșelile pe care le vedea”⁷ și că Înțeleptul Solomon zice „Vreme este a tăcea și vreme este a vorbi ...” (Ecclesiastul, 3,7); dar la noi nu e vorba de faptele *intime* ci de faptele *publice* ale responsabililor Bisericii. Aici nu e vorba de a *descoperi* ci de a *comenta* faptele. Dar **care fapte pot** sau se impun **a fi criticate deschis?** Acelea care sunt *publice* și care angajează și afectează grav întreaga Biserică. Iar când boala e gravă, „duhul blândeții” trebuie înlocuit cu operația chirurgicală fără menajament: cancerul nu se tratează cu aspirină.

Și **care critică se justifică?** În primul rând aceea care dovedește că toate faptele afirmate sunt adevărate. Dar nu e suficient adevărul.

⁶ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sf. Duh*, XXX, în col. „P.S.B.”, nr. 12, Editura Institutului Biblic, București, 1988, p. 91.

⁷ *Patericul*, „Avva Macarie Egipteanul”, 31, Editura Episcopiei Alba Iulia, 1990, p. 137.

Dacă adevărul înseamnă numai ură și demolare, atunci nu mai e adevăr, iar critica respectivă e inacceptabilă. Adevărul e bun dacă e prezentat cu devotament și iubire, fără mânie sau părtinire: „*sine ira et studio*”.

Și **cine are dreptul să critice** greșelile din Biserică? Partea publică a responsabililor Bisericii poate fi comentată de *orice membru*. Fiecare are dreptul și datoria, căci în fiecare locuiește întreaga Biserică și fiecare privește întregul destin al Bisericii. Dar, desigur, judecata o fac numai organele legal competente.

Faptele *intime* afectează mai ales *intim*, iar cele *publice* afectează *public*: nu e totuna sinuciderea cu uciderea. Nu avem obligația de a-l condamna pe sinucigaș, dar avem obligația de a ne rosti asupra ucigașului.

După 20 de ani de noutăți de tot felul (în viața bisericească, națională, socială, personală, morală, materială etc.), este timpul și pentru o analiză teologică limpede și răspicată. Încă o dată, subliniem faptul că incriminarea unor responsabili ai Bisericii *nu* privește nicidecum viața lor *privată* sau calitatea morală personală (pe care o judecă numai Dumnezeu), *ci* numai atitudinea lor *publică* sau *responsabilitatea față*

de Biserică. Or, trebuie să recunoaștem că acest caracter public se supune observației critice și o justifică.

Enumerarea noutăților

Pe lângă valorile evidente și indiscutabile, noutatea și specificul teologiei românești post-decembriste izbesc mai ales printr-o serie de denaturări, dintre care cele mai importante sunt următoarele:

1. Noutățile dogmatice. Teologii de după '90 au o mare îndrăzneală, își permit invenții dogmatice, contestă unele învățături ale Bisericii și caută să inoveze neapărat; vrând să fie revoluționari, aceștia sunt revoluționarizanți cu orice preț. Noii teologi pun sub semnul întrebării toată teologia de până acum, chiar cu trântirea unor Sfinți Părinți sau teologi reprezentativi. Vom arăta probe în acest sens.

2. Noutățile limbajului. Limbajul teologic actual este mult mai intelectualizat, mai pretențios, mai secularizat și mai neologizat, până la necesitatea dicționarului. Unele formulări sunt atât de pretențioase, sclifosite sau încâlcite încât apar ininteligibile și insuportabile; ele nici nu mai par teologie, ci filosofie religioasă.